

Konu: **Kadim Diller ve Yazılar**

Yazı: **66**

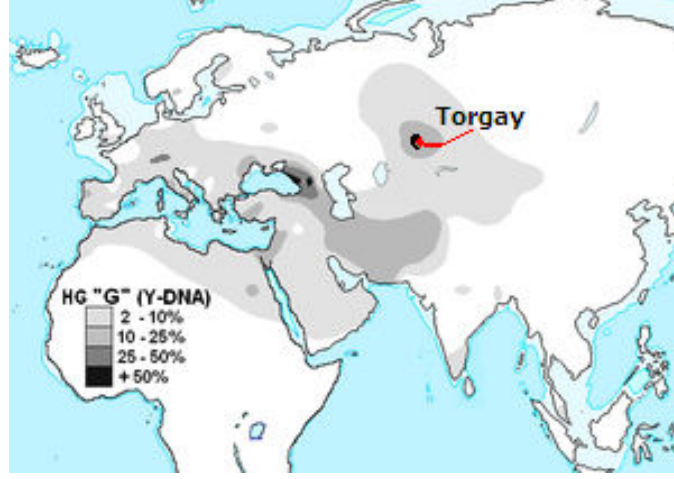
Macarlar ve Macarca

Doç. Dr. Haluk BERKMEN

Son yıllarda gelişen genetik bilimi sayesinde toplumların coğrafi kökenlerine inmek mümkün olmaktadır. Macar halkının coğrafi kaynak bölgesi Ural dağlarının etekleri olmayıp orta Asya'daki Kazakistan'ın **Torgay** bölgesi olduğuna dair kuvvetli deliller, Macar genetik bilimciler tarafından elde edilmiştir (1). Torgay bölgesinde yaşayan **Madcar** (Mahcar) halkı daima gelinlerini civar bölgelerden getirtmişler, dışarıya damat vermemişlerdir. Bu bakımdan erkeklerin genetik bağını oluşturan Y Kromozomundaki G Haplogrubu incelenerek bu halkın Avrupa'daki **Macar** halkıyla yakın akraba olduğu saptanmıştır. Genetik bulgulardan hareketle Kazakistan'ın Torgay bölgesinden çıkan **Hun kökenli** Madcar savaşçıları önce Kafkasya ve doğu Karadeniz kıyısına, oradan kral Arpad liderliğinde (9'cu yüzyılda) Avrupa'ya, şimdiki Macaristan'a göç etmişlerdir. Altta solda bir Arpad tablosunu ve sağda Budapeşte'nin Kahramanlar meydanındaki Arpad heykelini görüyoruz.

Torgay bölgesinden batıya doğru yayılan halkın genetik dağılım haritası da çizilmiş durumdadır. G Haplogrubunun yoğun olduğu bölgeleri alttaki çizimde görüyoruz (2). En fazla –yaklaşık % 86 oranında- bulunan bölgeler Torgay ve doğu Karadeniz bölgeleridir.

Torgay bölge adıyla Turgay, Turk-ay ve Türk-ay adlarının yakın benzerliği bir tesadüf olamaz. Torgay bölgesinde kadim Türk boylarının yaşadıklarını ve batıya doğru göç ettiklerini anlıyoruz. Macar boyları arasında Alan, Avar, Tarkan ve Kurt adlı boylarının oluşu ayrı birer göstergedir. Alan adından **60** sayılı **Al Kök Sözcüğü** başlıklı yazımda söz ettim. Macarların Hunlarla yakın akraba olduklarını Macaristan'a **Hungary** denmesi açıkça belirtiyor.

Üstteki haritada Torgay bölgesinden yayılan Macar veya **Mahcar** halkının bugünkü İran bölgesine de dağıldığını (koyu gri bölge) ve varlığını halen bölge halkının genetik yapısında devam ettirdiğini görüyoruz. **Ay** anlamına gelen Fars dilindeki **'Mah'** sözünü **Mahcar**'da ve **Torgay**'da Türkçe 'ay' olarak bulunuşu rastlantı olmasa gerek. Nitekim kadim Pers imparatorluğunun başşehri olan Persopolis sarayı duvarlarında **Hun** halkından söz edilmektedir. Bu gibi benzer sözcüklerin rastlantı olmadıklarını göstermek için, genetik bulguların yanında dil ilişkilerine de bakmanın ek bir destek olacağı görüşümdedir.

Türkçenin de içinde bulunduğu büyük dil ailesine Ural-Altay dil gurubu denir. Asya'da halen konuşulan 35 kadar Ural-Altay dil grubuna ait Türki dil vardır. Ural dil gurubuna dâhil olanlar: Macarca, Fince, Samoyed, Laponya ve Letonya (Latvia) dilleridir. Bu dillerin tümü eklemeli diller olup cümle yapıları Türkçe gibidir.

Ural dilleri arasında Türkçeye en yakın olan dil Macarcadır. Macarca ile Türkçe o kadar çok ortak sözcüğe sahiptir ki bu iki dilin Asya kökenli ortak bir kök dilden türedikleri kesindir. (Bkz. **1** sayılı **Kök Dil Arayışı ve Türkçe** başlıklı yazı). Türkçe ile Macarca arasındaki tüm ortak sözcükleri aktarmaya çalışsam bir kitap dolusu örnek vermem gerekir. Onun yerine tek bir harf ile başlayan sözcükleri aktarmanın yeterli olacağını düşünüyorum.

Seçtiğim harf **B** harfidir. 'B' ile başlayan **Macarca** sözcükleri mavi renkte Türkçe karşılıklarını kırmızı renkte aktaracağım. Parantez içinde açıklayıcı sözcükler olacak. Bu şekilde bazı eski ve unutulmuş ortak sözcükler de bir miktar ortaya çıkmış olacaktır.

Baksi	(amca) Bazı Türk ağızlarında KAM = BAKSI
Badar	(anlamsız, aptal) BUDALA
Bağır	(göğüs, göğüs kafesi) BAĞIR, BÖĞÜR
Baj	(çekicilik, cinsi cazibe, bay) BAYIL
Balta	(balta) BALTA
Balyoz	(balyoz) BALYOZ
Barom	(canlı hayvan varlığı) VARIM
Barsony	(ipekli kumaş, kadife) BARÇIN

Bator	(cesur cengaver) BATUR, BAGATUR
Beka	(kurbağa) Bağa, BAKA
Beklyo	(vakit kaybetmek, oyalamak) BEKLİYOR
Bel	(iç organlar) BEL ve toprağı BELLEMEK
Belyeg	(damga, işaret) BELİK, BELÜK
Ber	(kira, ücret) VER, VERGİ
Beteg	(hasta, kötü durumda) BETER, BET
Betü	(mektup, bitirilmiş) BİTİK, BETÜK
Beze	(beze) BEZE
Bıcsak	(bıçak, çakı) BIÇAK
Bika	(boğa) BOĞA, BÜKA
Bilincs	(sallantılı süs eşyası) BİLEZİK
Bog	(düğüm, boğum) BOĞ
Bogracs	(kap, bakraç) BAKRAÇ
Bojtorjan	(yabani ot) BALDIRAN OTU
Bokol	(yay) BÜKÜL
Bolgyat	(karıştır, harekete geçir) BOLGAR, BULGAR
Borso	(bezelye, araka) BURÇAK
Borz	(burç) BURÇ
Bosszant	(rahatsız etmek) BOZAN
Boza	(boza) BOZA
Böles	(bilgili) BİLİŞ, BİLGE
Bölcso	(beşik, doğumyeri) BEŞİK
Bu	(bu) BU
Buga	(kısa boynuzlu) BOĞA, BUGU.
Bulak	(kaynak) BULGU
Burkol	(ört, sar) BUR, BURK, BURKA
Buta	(salak. budala) BUDALA
Buza	(buğday) BUZAY, BUĞDAY
Buzogany	(Gürz) BOZAN, BALYOZ
Buu	(sihir, büyü) BÖGÜ, BÜYÜ

Sadece B harfi ile başlayan **39 tane** ortak sözcük bulundu. Tüm alfabeyi taramaya kalksak kim bilir kaç yüz sözcük bulacağız. Acaba bu konuda ayrıntılı bir çalışma yapılmış mıdır? Hem genetik hem de dil ilişkileri Macar halkının Asya kökenli bir halk olduğunu ve Macarcanın Türki bir dil olduğunu kanıtlamaktadır. Ayrıca kadim dönemde (M.Ö. 2000li yıllarda) Sümerlere komşu olmuş **Elam** halkının da Kazakistan bölgesinden geldiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Elam dilini çözmeye çalışmış olan **Henry Creswicke Rawlinson** (1810 – 1895) bu dilin Ural-Altay dil grubundan olduğunu ileri sürmüş ve 1837 yılında İran'daki **Behistun** (Bisitun) kayalarındaki çivi yazıtının çözümünü yayınlamıştır. Yanda bu yazıttan bir bölüm görülüyor.

Kaynaklar:

- (1) <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/ajpa.20984/abstract>
- (2) http://en.wikipedia.org/wiki/Haplogroup_G-M201